

[Strona Główna](#) > ... > [Twoje Prawa](#) > [Prawa Podstawowe](#) > [Poland](#)

Sądy krajowe i inne organy pozasądowe

Autor treści:

Polska

Polska

SĄDY KRAJOWE

Zgodnie z *Konstytucją RP* każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Oznacza to, że wszelkie spory związane z wykonywaniem lub wykorzystywaniem praw i wolności, zagwarantowanych w krajowym porządku prawnym mogą być wnoszone do sądów krajowych. Sprawy z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i nieletnich, pracy i ubezpieczeń społecznych, gospodarczego, upadłościowego, karnego oraz penitencjarnego rozstrzygane są przez sądy powszechne. Kontrola działalności organów administracji publicznej pod kątem jej zgodności z prawem powierzona została sądownictwu administracyjnemu. Natomiast sądy wojskowe sprawują wymiar sprawiedliwości w Siłach Zbrojnych RP w określonym ustawami zakresie oraz w przewidzianych w ustawach wypadkach w stosunku do osób nienależących do Sił Zbrojnych RP.

Sądy powszechne, administracyjne, jak i wojskowe działają w oparciu o zasadę dwuinstancyjności – strona niezadowolona z rozstrzygnięcia sprawy przez sąd, może odwołać się od jego orzeczenia do sądu wyższej instancji.

Ponadto, Konstytucja RP przyznaje każdemu, czyje konstytucyjne prawa lub wolności zostały naruszone, prawo do wystąpienia ze skargą konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego. Skarga ta może zostać sporządzona wyłącznie przez adwokata lub radcę prawnego (wyjątek dotyczy sędziego, prokuratora, adwokata, radcę prawnego, notariusza, profesora lub doktora habilitowanego nauk prawnych, którzy występują we własnej sprawie) i jest wolna od opłaty sądowej. Przedmiotem skargi może być akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o prawach lub wolnościach albo obowiązkach określonych w Konstytucji.

KRAJOWE INSTYTUCJE OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA

Rzecznik Praw Obywatelskich (RPO)

Adres: ul. Chocimska 6 00-791 Warszawa

Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych.

Każdy ma prawo wystąpienia do RPO z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej.

Wniosek kierowany do RPO jest wolny od opłat.

RPO po zapoznaniu się z wnioskiem może:

- Podjąć sprawę,
- Wskazać wnioskodawcy przysługujące mu środki działania,
- Przekazać sprawę wg właściwości,
- Nie podjąć sprawy.

Podejmując sprawę RPO może:

- Samodzielnie prowadzić postępowanie wyjaśniające
- Zwrócić się o zbadanie sprawy lub jej części do właściwych organów
- Zwrócić się do Sejmu o zlecenie NIK przeprowadzenia kontroli dla zbadania określonej sprawy lub jej części.

Prowadząc postępowanie RPO ma prawo:

- Zbadać (nawet bez uprzedzenia) każdą sprawę na miejscu,
- Żądać złożenia wyjaśnień, przedstawienia akt każdej sprawy prowadzonej przez określone podmioty,
- Żądać przedłożenia informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądać go wglądu w Biurze RPO akt po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia,
- Zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

Po zbadaniu sprawy RPO może:

- Wyjaśnić wnioskodawcy, że nie stwierdził naruszenia wolności i praw,
- Wystąpić do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie wolności i praw o usunięcie tego naruszenia i następnie monitorować realizację wydanych zaleceń,
- Zwrócić się do organu nadrzędnego nad w/w jednostką z wnioskiem o zastosowanie przewidzianych prawem środków,
- Żądać wszczęcia postępowania oraz wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu cywilnym,
- Żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa ścigane z urzędu,
- Żądać wszczęcia postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego oraz uczestniczyć w tych postępowaniach,
- Wystąpić z wnioskiem o ukaranie za wykroczenie, a także o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawach o wykroczenia,
- Wnieść kasację albo skargę kasacyjną od prawomocnego orzeczenia.

W sytuacji, gdy RPO uzna, że konieczna jest zmiana lub wydanie aktu prawnego dot. wolności i praw może wystąpić z wnioskiem w tym zakresie do właściwych organów.

WYSPECJALIZOWANE ORGANY OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA

Rzecznik Praw Dziecka (RPD)

Adres: ul. Chocimska 6 , 00-791 Warszawa

RPD działa na rzecz ochrony praw dziecka, w szczególności:

- Prawa do życia i ochrony zdrowia,
- Prawa do wychowania w rodzinie,
- Prawa do godziwych warunków socjalnych,
- Prawa do nauki,
- Praw dzieci niepełnosprawnych,
- Ochrony dziecka przed wszelkimi przejawami przemocy, okrucieństwa, wyzysku, demoralizacją, zaniedbaniem i innymi formami niewłaściwego traktowania.

Każdy ma prawo wystąpienia do RPD z wnioskiem o pomoc w ochronie praw lub dobra dziecka.

Wniosek kierowany do RPD jest wolny od opłat.

RPD prowadząc postępowanie może:

- Zbadać (nawet bez uprzedzenia) każdą sprawę na miejscu,
- Żądać od określonych podmiotów złożenia wyjaśnień, udzielenia informacji lub udostępnienia akt,
- Zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

Po zbadaniu sprawy RPD może:

- Zwrócić się do właściwych podmiotów o podjęcie działań na rzecz dziecka,
- Żądać wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub zastosowania sankcji służbowych w razie stwierdzenia w działalności podmiotu naruszenie praw lub dobra dziecka,
- Zgłosić udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym wszczętych na wniosek RPO lub w sprawach skarg konstytucyjnych, dot. praw dziecka,
- Występować do Sądu Najwyższego z wnioskiem o rozstrzygnięcie rozbieżności wykładni prawa w zakresie przepisów dot. praw dziecka,
- Wnieść kasację albo skargę kasacyjną,
- Żądać wszczęcia postępowania oraz wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu cywilnym,
- Wziąć udział w toczącym się postępowaniu w sprawach nieletnich,
- Żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa,
- Zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego oraz uczestniczyć w tych postępowaniach,
- Wystąpić z wnioskiem o ukaranie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

W sytuacji, gdy RPD uzna, że konieczna jest zmiana lub wydanie aktu prawnego dot. praw dziecka może wystąpić z wnioskiem w tym zakresie do właściwych organów.

Rzecznik Praw Pacjenta (RPP)

Adres: ul. Płocka 11/13

RPP jest organem właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów.

Każdy ma prawo wystąpić do RPP z wnioskiem o pomoc w razie naruszenia praw pacjenta.

Wniosek kierowany do RPP jest wolny od opłat.

RPP po zapoznaniu się z wnioskiem może:

- Podjąć sprawę,
- Wskazać wnioskodawcy przysługujące środki prawne,
- Przekazać sprawę wg właściwości,
- Nie podjąć sprawy.

Podjmując sprawę RPP może:

- Samodzielnie prowadzić postępowanie wyjaśniające,
- Zwrócić się o zbadanie sprawy lub jej części do właściwych organów.

Prowadząc postępowanie RPP ma prawo:

- Zbadać (nawet bez uprzedzenia) każdą sprawę na miejscu,
- Żądać złożenia wyjaśnień, przedstawienia akt każdej sprawy prowadzonej przez określone podmioty,
- Żądać przedłożenia informacji o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądać go wglądu w Biurze RPP akt po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia,
- Zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

Po zbadaniu sprawy RPO może:

- Wyjaśnić wnioskodawcy, że nie stwierdził naruszenia praw pacjenta,
- Skierować wystąpienie do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie praw pacjenta o usunięcie tego naruszenia,
- Zwrócić się do organu nadrzędnego nad w/w jednostką z wnioskiem o zastosowanie przewidzianych prawem środków.
- Żądać wszczęcia postępowania oraz wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu cywilnym.

W sytuacji, gdy RPP uzna, że konieczna jest zmiana lub wydanie aktu prawnego dot. praw pacjenta może wystąpić z wnioskiem w tym zakresie do właściwych organów.

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (GIODO)

Adres: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa

GIODO jest organem właściwym w sprawach ochrony danych osobowych.

W przypadku naruszenia przepisów ustawy o ochronie danych osobowych osoba, której dane dotyczą, może złożyć skargę do GIODO.

Postępowanie administracyjne prowadzone przez GIODO polega na zbadaniu procesu przetwarzania danych osobowych wnioskodawcy.

Prowadząc postępowanie GIODO, zastępca GIODO lub upoważnieni pracownicy Biura, mają prawo:

- Wstępu do pomieszczenia, w którym znajduje się zbiór danych oraz pomieszczenia, w którym dane są przetwarzane i przeprowadzenia niezbędnych czynności kontrolnych,
- Żądać wyjaśnień oraz wzywać i przesłuchiwać osoby w celu ustalenia stanu faktycznego,
- Wglądu do wszelkich dokumentów i danych mających bezpośredni związek z przedmiotem kontroli oraz sporządzania ich kopii,
- Przeprowadzania oględzin urządzeń, nośników oraz systemów informatycznych służących do przetwarzania danych,
- Zlecać sporządzanie ekspertyz i opinii.

Po przeprowadzeniu postępowania w sprawie GIODO – w razie stwierdzenia naruszenia przepisów – wydaje decyzję, w której nakazuje przywrócenie stanu zgodnego z prawem, a w szczególności:

- Usunięcie uchybień,
- Uzupelnienie, uaktualnienie, sprostowanie, udostępnienie lub nieudostępnienie danych osobowych,
- Zastosowanie dodatkowych środków zabezpieczających dane osobowe,
- Wstrzymanie przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego,
- Zabezpieczenie danych lub przekazanie ich innym podmiotom,
- Usunięcie danych osobowych.

Niezależnie od powyższego, na podstawie informacji zgromadzonych w trakcie wyjaśniania sprawy, GIODO podejmuje z urzędu decyzję odnośnie skorzystania z uprawnień:

- Skierowanie do podmiotu, którego dotyczy skarga, wystąpienia,
- Żądanie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub innego przewidzianego prawem przeciwko osobom winnym uchybień,
- Kierowanie do organu powołanego do ścigania przestępstw zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W sytuacji, gdy GIODO uzna, że konieczna jest zmiana lub wydanie aktu prawnego dot. ochrony danych osobowych może wystąpić z wnioskiem w tym zakresie do właściwych organów.

Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania

Na mocy *Ustawy o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw* z 23 stycznia 2020 r., dotychczasowe zadania Pełnomocnika zostały przeniesione z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania
ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa
e-mail: sekretariat.BRT@mriips.gov.pl
tel. 538 117 480

Pełnomocnik jest organem odpowiedzialnym za realizację polityki rządu w zakresie zasady równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji.

Każdy ma prawo złożyć do Pełnomocnika skargę, wniosek lub petycję.

Zarówno złożenie skargi, wniosku czy też petycji jest wolne od opłat.

Jeśli ich rozpatrzenie wymaga uprzedniego zbadania i wyjaśnienia sprawy, Pełnomocnik zbiera niezbędne materiały. W tym celu może zwrócić się do innych organów o przekazanie niezbędnych materiałów i wyjaśnień.

Skarga, wniosek lub petycja powinny zostać załatwione bez zbędnej zwłoki,

- nie później jednak niż w ciągu miesiąca – w przypadku skargi lub wniosku,
- nie później niż w ciągu 3 miesięcy – w przypadku petycji.

Pełnomocnik zawiadamia wnioskodawcę o sposobie załatwienia sprawy.

W przypadku stwierdzenia naruszenia zasady równego traktowania, Pełnomocnik podejmuje działania zmierzające do eliminacji lub ograniczenia skutków powstałych w jego wyniku.

W sytuacji, gdy Pełnomocnik uzna, że konieczna jest zmiana lub wydanie aktu prawnego dot. równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji może wystąpić z wnioskiem w tym zakresie do właściwych organów.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Pełnomocnik sprawuje merytoryczny nadzór nad wykonywaniem zadań wynikających z *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*.

Pełnomocnik sprawuje nadzór nad orzekaniem o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności.

Każdy ma prawo złożyć do Pełnomocnika skargę, wniosek lub petycję.

Jeśli ich rozpatrzenie wymaga uprzedniego zbadania i wyjaśnienia sprawy, Pełnomocnik zbiera niezbędne materiały. W tym celu może zwrócić się do innych organów o przekazanie niezbędnych materiałów i wyjaśnień.

Skarga, wniosek lub petycja powinny zostać załatwione bez zbędnej zwłoki,

- nie później jednak niż w ciągu miesiąca – w przypadku skargi lub wniosku,
- nie później niż w ciągu 3 miesięcy – w przypadku petycji.

Pełnomocnik zawiadamia wnioskodawcę o sposobie załatwienia sprawy.

Jeżeli w ramach nadzoru Pełnomocnik stwierdzi, że istnieje uzasadniona wątpliwość co do zgodności orzeczenia ze stanem faktycznym lub że orzeczenie wydano w sposób sprzeczny z przepisami, może zwrócić się do właściwego organu o:

- Stwierdzenie nieważności orzeczenia,
- Wznowienie postępowania.

INNE WYSPECJALIZOWANE ORGANY

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT)

Adres: Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa

KRRiT stoi na straży wolności słowa w radiu i telewizji, samodzielności dostawców usług medialnych i interesów odbiorców oraz zapewnia otwarty i pluralistyczny charakter radiofonii i telewizji.

Każdy ma prawo złożyć skargę, wniosek lub petycję.

Zarówno złożenie skargi, wniosku czy też petycji jest wolne od opłat.

W przypadku skargi na konkretną audycję niezbędne jest podanie daty i godziny emisji, nazwy programu, tytułu audycji (lub innej informacji umożliwiającej identyfikację przekazu będącego przedmiotem skargi).

Przewodniczący KRRiT może żądać od dostawcy usługi medialnej przedstawienia materiałów, dokumentów i

udzielenia wyjaśnień w zakresie niezbędnym do kontroli zgodności

działania tego dostawcy z prawem.

Skarga, wniosek lub petycja powinny zostać załatwione bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca – w przypadku skargi lub wniosku, nie później niż w ciągu 3 miesięcy – w przypadku petycji.

KRRiT zawiadamia wnioskodawcę o sposobie załatwienia wniosku.

Przewodniczący KRRiT może wezwać dostawcę usługi medialnej do zaniechania działań w zakresie dostarczania usług medialnych, jeśli naruszają one prawo.

W określonych przypadkach Przewodniczący KRRiT może nałożyć karę pieniężną na dostawcę usługi medialnej.

■ Ostatnia aktualizacja: 08/08/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.